

Millaista suojaa sijoittaja tarvitsee?

Rahamuseo 13.1.2011

Miksi Fiva on olemassa?

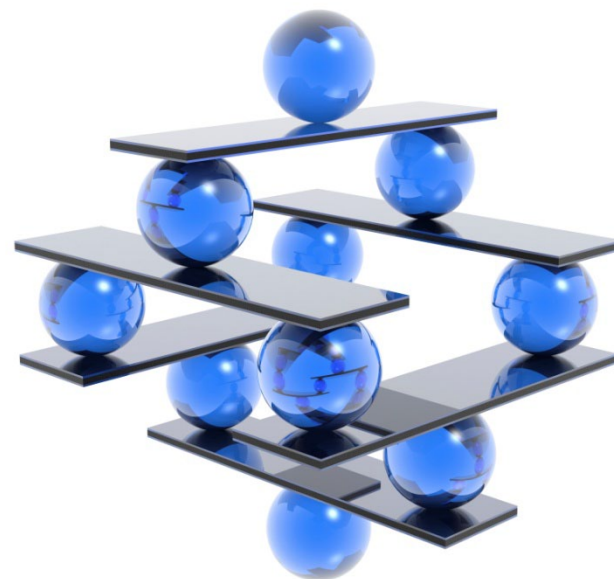
- Fiva työskentelee sen puolesta, että asiakkaat voisivat Suomessa asioida finanssialan palveluntarjoajien kanssa luottavaisin mielin.

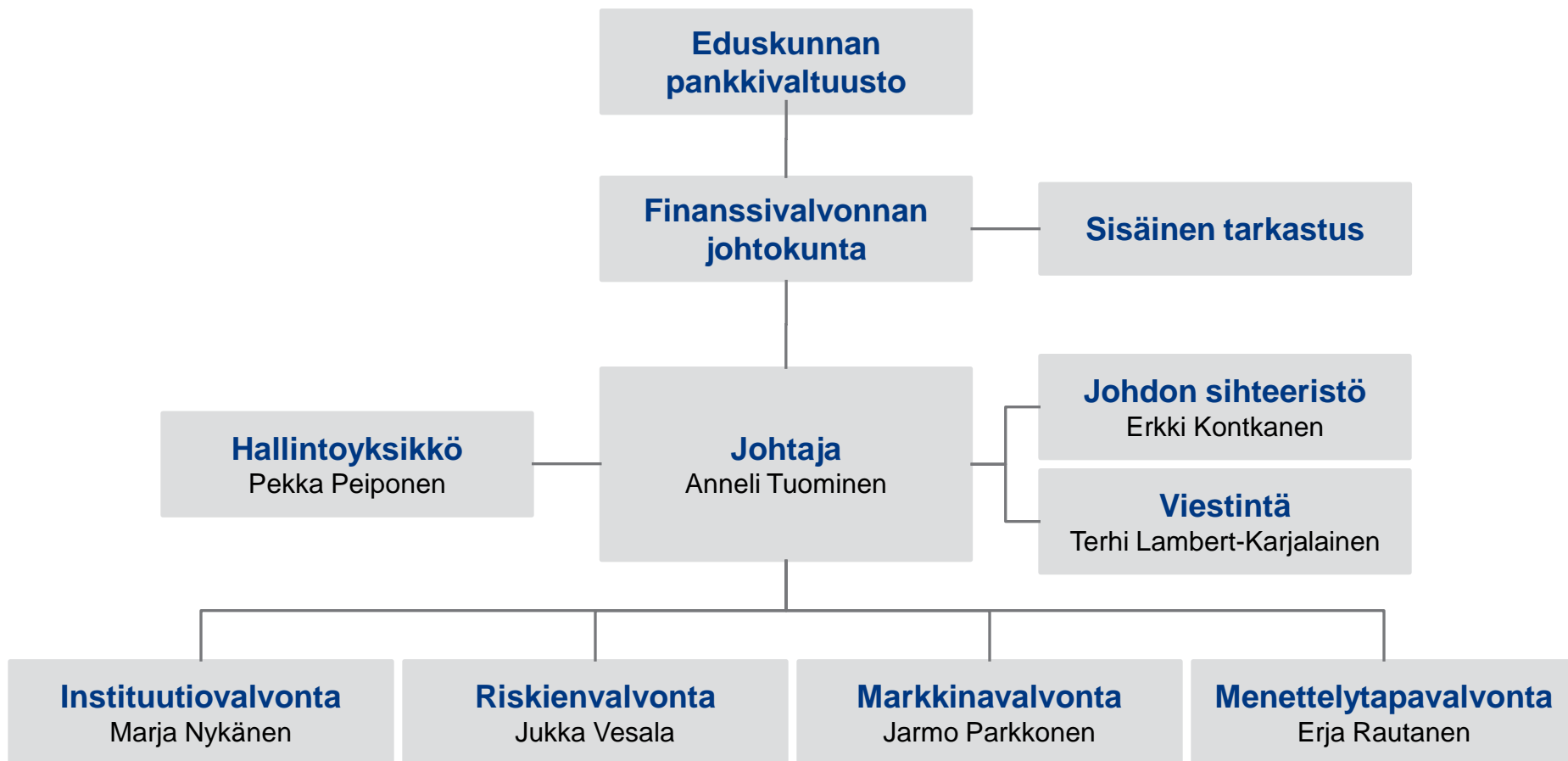

Mitä Fiva valvoo?

- Valvottavien toiminta on terveellä pohjalla
- Valvottavilla on riittävästi pääomaa ottamiinsa riskeihin nähden
- Valvottavat eivät ota toiminnassaan kohtuuttomia riskejä
- Asiakkaille ja sijoittajille tuotteista, palveluista, palveluntarjoajista ja pörssiyhtiöistä annettu informaatio on laadultaan hyvää
- Menettelytavat finanssimarkkinoilla ovat asialliset
- Maksujärjestelmät toimivat

- Sijoittajansuoja ↔ kuluttajansuoja
- Sijoittajansuojan rakenteet
- Finanssivalvonnan valvontatoiminta
- Finanssikriisi kansainvälisesti – huomioita sijoittajansuojan näkökulmasta
- Miten eteenpäin valvonnassa?
- Miten eteenpäin sijoittajana?
- Mikä on sijoittajan suojan tavoite?

- Sijoittajansuoja katsotaan monesti osaksi kuluttajansuojaa
  - Varsinkin kun on kyse vähittäissijoittajasta
    - Sijoittajansuojakysymyksiä nousee kuitenkin esiin myös muutoin
  - Voi liittyä laajemminkin säästämistoimintaan (talletukset, säästövakuutukset)
  - Voi tulla esille myös muutoin asiakassuhteissa (esim. asiakassopimukset)
- Ei kuitenkaan esim. kulutushyödykkeen ostajan suojaan verrattavaa
  - Sijoitustoimintaan liittyy aina sijoitusriski eli on hyväksyttävää, että sijoitustoiminta voi myös tuottaa tappiota

- Sijoittajansuoja rakentuu monesta eri osasta
  1. Säätely
    - Valtaosin EU-säätelystä tulevaa
    - Esim. vakavaraisuussäännökset ja muut säädetyt toimintaedellytykset
  2. Valvonta
    - Esim. Finanssivalvonta, tilintarkastusjärjestelmä, itsesäätely
  3. Turvaverkot
    - Esim. yleinen oikeusjärjestelmä, erityiset turvajärjestelyt
- Suojamekanismeilla kohteena sekä yksittäisen sijoittajan suoja että järjestelmän toimintaedellytykset laajemminkin (vakaus ja luottamus)
  - Esim. tietojenantovelvollisuus ja eri turvaverkot

- **Palveluntarjoajan toimiluvanvaraisuus ja valvonta**
  - Palveluntarjoajilla toimilupavaatimus ja jatkuva valvonta
    - Pankit, vakuutusyhtiöt, sijoituspalveluyhtiöt, rahastot jne.
    - Omistajien ja johtohenkilöiden sopivuus, vakavaraisuusvaatimukset, riskienhallinta ja compliance-toiminta, sisäiset ohjeet jne.
  - Finanssimarkkinoiden infrastruktuuri toimii luotettavasti
    - Arvopaperipörssi ja arvopaperikeskus, käytettävät järjestelmät

- **Palveluntarjoajan asiakasta kohdellaan asianmukaisesti**
  - Hyvä tapa sijoituspalvelua tarjottaessa
  - Sopimus sijoituspalvelusta, selonottovelvollisuus asiakkaasta, tiedonantovelvollisuus asiakkaalle, toimeksiantojen huolellinen toteuttaminen, eturistiriitatilanteiden hallinta, asiakasvarojen säilyttäminen jne.
- **Sijoittaja saa riittävät ja olennaiset tiedot perustellun sijoituspäätöksen tekemiseksi**
  - Tarjousesitteet arvopaperitarjouksissa ja -listauksissa, listayhtiöiden pörssitiedottaminen, tarjousasiakirjat, rahastojen säännöt ja rahastoesitteet, tiliehdot, vakuutusehdot jne.
  - Arvopaperien ja sijoituspalvelujen markkinointia koskevat säännökset

- Väärinkäytösten tutkinta
  - Kaikilla samanvertaiset mahdollisuudet olennaisen ja riittävän informaation saantiin ja mahdollisuus toimia oikeellisen tiedon varassa
    - Sisäpiirintiedon käyttö, markkinamanipulaatio, tiedottamisrikokset
- Oikeusjärjestelmän yleiset keinot
  - Riita-asioiden käsittely ja rikosprosessi tuomioistuimessa
  - Muu viranomaistoiminta
- Itsesäätelyratkaisut ja riidanratkaisuelimet
  - Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan (FINE) lautakunnat ratkaisevat riitakysymyksiä palveluntarjoajan ja (ei-ammattimaisen) asiakkaan välillä

- Fiva on pääasiallinen toimilupaviranomainen
  - Myöntää/peruuttaa toimiluvan
- Valvoo valvottaviensa toimivien toimintaa yleisesti
  - Valvottavat: pankit, vakuutusyhtiöt, sijoituspalveluyhtiöt, rahastoyhtiöt, arvopaperipörssi, arvopaperikeskus
  - Huom. listayhtiöt eivät ole Fivan valvottavia, vaikka Fiva niiden tiedottamista valvookin
- Valvottavien jatkuva valvonta
  - Perustuu mm. säännölliseen raportointiin, hakemusasioiden käsittelyyn, tarkastuksiin paikan päällä, pienimuotoisempiin valvontakäynteihin ja muuhun yhteydenpitoon
  - Valvonta on riskiperusteista eli ei kohdistu kaikkiin toimijoihin tai toimintoihin samalla intensiteetillä

- Valvottavien menettelytapojen valvonta
  - Lähinnä palveluntarjoajan ja asiakkaan välisessä suhteessa
- Tiedonantovelvoitteiden täyttäminen
  - Listayhtiöiden tilinpäätösinformaatio ja muu tiedonantovelvollisuus, arvopaperiesitteet, arvopaperien markkinointi, tiedonantovelvoitteet asiakassuhteessa jne.
  - Osa valvonnasta etukäteistarkastamista ja osa jälkikäteistä valvontaa
- Väärinkäytösten tutkiminen ja sanktiointi
  - Esim. tiedottamisessa ja kaupankäynnissä
  - Lievemmistä laiminlyönneistä hallinnollinen sanktio, vakavammat epäilyt poliisitutkintaan

- Fiva myös sääntelee ja ohjeistaa finanssimarkkinoilla toimivia
  - Fivalla tietyissä asioissa oikeus antaa sitovaa sääntelyä
  - Fiva voi myös antaa ei-sitovaa ohjeistusta ja suosituksia
  - Fiva voi antaa tulkintoja lainsäädännön sisällöstä
    - Sitova tulkinta vain tuomioistuimelta
  - Kohteena valvottavat, listayhtiöt ja osin myös sijoittajat
  - Fiva osallistuu usein myös kansalliseen lainvalmisteluun
- Fiva osallistuu eurooppalaisten valvojien yhteistyöhön
  - Yhteistyön rooli kasvanut finanssimarkkinoiden kansainvälistyessä

- Fivan toimivallan rajoja
  - Ulkomaisia toimijoita valvoo EU-säännösten mukaan pääsääntöisesti niiden kotivaltion viranomaisen
  - Fiva ei ole tuotehyväksyjä
    - Erilaisia sijoitustuotteita voi tarjota Suomessa EU-säätelyn perusteella
  - Fiva ei voi ratkaista asiakkaan ja palveluntarjoajan kiistakysymystä eikä voi esimerkiksi määrätä hyvityksiä
    - FINEn lautakunnat tai yleinen tuomioistuin

Finanssikriisi kansainvälisesti – huomioita sijoittajansuojan näkökulmasta

- Finanssikriisissä toteutuneet riskit eivät olleet sinänsä uusia
  - Niiden toteutuminen niin laajoilla vaikutuksilla kuitenkin yllätti
- Samoin yllätti kriisin leviämisenopeus ja -voima
- Sijoittajan kannalta ehkä merkittävimmät seikat
  - Luottamuksen yleinen heikkeneminen finanssimarkkinoilla vaikutti useaan toimijaan ja sitä kautta sijoitustuotteisiin ja -toimintaan
  - Finanssikriisi vaikutti voimakkaasti reaalitalouteen ja sitäkin kautta sijoitussalkkuihin
  - Tuotekehitys sijoitustuotteissa oli aiheuttanut niiden monimutkaistumista
  - Arvonmenetyksiä sijoitustuotteissa, joissa sellaisia ei odotettu
  - Luodut kannustimet palveluntarjoajissa eivät aina toimineet esim. sijoittajan suojan kannalta toivottavasti

Miten eteenpäin valvonnassa?

- Asiakasvalistuksen korostunut rooli
  - Fiva, FINE, ym.
  - Finanssiopetuksen lisääminen kouluissa?
- Sijoittajainformaation valvonnan kohdennukset
  - Mm. tuotteen ominaisuuksien, riskien ja kulujen selkeä kuvaaminen
- Myynti- ja tuotekehitysprosessien tiukempi valvonta
- Sääntelyä ja valvontaa kehitetään EU-tasolla
  - Mm. vähittäissijoittajille tarkoitetut tuotteet samalla viivalla
  - Uudet eurooppalaiset finanssivalvojat

Miten eteenpäin sijoittajana?

- Asianmukaisen sijoituspalvelun lisäksi tarvitaan sijoittajalta panosta
  - Valmius tutustua saatavilla olevaan sijoittajainformaatioon
  - Valmius vertailla eri sijoituspalveluja ja -tuotteita
  - Oman riskiprofiilin ja sijoitusstrategian miettiminen
    - Mihin sijoittaa, miten paljon sijoittaa, miten hajauttaa jne.
    - Muistaa aina tuoton ja riskin välinen suhde
  - Terve skeptisyys hyvästä myös sijoittamisessa
  - Jos ei ymmärrä jotain tuotetta, niin voi sanoa ”kiitos ei”
  - Sijoittajan oikeusturvakeinojen (esim. FINE) tuntemus

Mikä on sijoittajan suojan tavoite?

- Palveluntarjoajat ovat luotettavia ja vakavaraisia
  - Palveluntarjoajien menettelytavat ovat asianmukaisia
  - Finanssimarkkinoiden infrastruktuuri toimii luotettavasti
  - Sijoittajalla on käytettävissään olennaiset ja riittävät tiedot perustellun sijoituspäätöksen tekemiseksi
  - Oikeusjärjestelmä riitatilanteiden ratkaisemiseksi
  - Väärinkäyttöihin finanssimarkkinoilla puututaan
- Sijoittajalle jää kannettavaksi sijoitusriski

Kiitos!

Antti Lampinen
markkina-
valvoja

antti.lampinen@finanssivalvonta.fi
puh. 010 831 5518

www.finanssivalvonta.fi

Finanssivalvonnan puhelinpäivystys:
ti klo 9–10 ja to klo 14–15
maksuton palvelunumero 0800 0 5099